

СТАНОВИЩЕ

От

*доц. д-р Константин Веселинов Танев, ПИФ, ЮЗУ, Научен
ръководител*

Относно: *дисертационен труд за присъждане на ОНС
„доктор по право“ в ЮЗУ, Правноисторически
факултет.*

Автор на дисертационния труд: *Генка Феодорова Мозжухина
Правноисторически факултет
Катедра „Гражданскоправни науки“
Югозападен университет
„Неофит Рилски“,
гр. Благоевград*

Тема на дисертационния труд: *ФИДУЦИАРНИ СДЕЛКИ*

1. Информация за дисертанта

Дисертантът, Генка Мозжухина, представи на вниманието на научното жури надлежно и в рамките на изискуемия срок дисертационен труд на „Фидуциарни сделки“ за присъждане на ОНС доктор по Гражданско и семейно право, професионално направление 3.6 (право). Тя е отчислена като докторант към катедрата Гражданскоправни науки с право на защита.

По време на своята подготовка Генка Мозжухина се отличи със задълбоченост, отдаденост и коректност към изискванията на научната етика. Тя участва активно в процеса на преподаването не само в дисциплините на Гражданското и Семейното право, но и по Римско право и Концепция и интерпретация на правен текст, както в Правноисторическия факултет на ЮЗУ, така и в Юридическия факултет на УНСС. Тук трябва специално да отбележа нейната задълбочена работа в Научноизследователския междууниверситетски център за изучаване на римското право и романистичната

традиция към УНСС. Тя е сред неговите основатели и е от първите му научни сътрудници. Участвала е в множество университетски, национални и международни научни проекти в областта на Римското право и традиция и историята, теорията и практиката на гражданското право в европейските страни. Докторантът участва в организацията на един от първите семинари в България, посветени на Римското право и неговата приемственост в актуалните правни системи, проведен през 2007 г. в София и Боровец (IV Семинар „Римско право и актуалност“), а след него остава свързана с организацията му и научните дискусии, и до днес. В тази връзка могат да бъдат посочени сесиите в Неапол през 2010 г., в Прага през 2011 г. (сесията Прага-Москва), София-Хасково през 2012 г., Суздал (Русия) през 2013 г., Истанбул през 2014 г., Новедрате през 2015 (Италия), където участва с доклади. През 2016 г. Генка Мозжухина се включва за първи път в работата на годишната сесия на един най-важните форуми по история на античното право, в който участват учени от цял свят (Société Internationale Fernand de Visscher pour l'Histoire des Droits de l'Antiquité – SIHDA), проведена в Париж. Темата на нейното участие тогава бе свързана пряко с представения дисертационен труд и засяга риска от загубата на вещта, предмет на облигацията. Изказването ѝ бе прието с нескрит интерес. Наред с широкото си участие в международни научни форуми тя участва и в редица университетски и национални научни форуми в България.

Провеждала е научни специализации в Италия (Павия и Неапол) и в България, борави с свободно с италиански и английски езици, като освен класическите старогръцки, латински и старобългарски, тя използва научна литература и на други езици. Нейните изяви в научните форуми предизвикват интереса на научната общност у нас и в чужбина, а Генка е разпознаваема в научните среди. За периода до настоящата публична защита тя има пет публикации и множество участия в научни форуми с публикации на докладите като текстове или резюмета.

За периода на съвместната ни работа Генка Мозжухина постепенно израсна като сериозен учен със задълбочени научни интереси в областта на романистиката и цивилистиката, способна да отрази коректно научните достижения, да открие и открои тесните и неизяснени места в многовековните научни дискусии, като изказва своето

мнение научно коректно, с усет и такт за умереност в изказа и заключенията си, качества, присъщи за по-напредналите в своето развитие специалисти.

Тя активно се включи в работа на Центъра по римско право в УНСС както в организационен, така и в научен смисъл. Тук тя се изяви като колега с широки възможности за научно сътрудничество и работа в екип, солидна подготовка за работа по проекти (тема, специално включено в програмата ѝ за обучение като докторант). Участва активно в преподаването както в УНСС, така и в ЮЗУ.

2. Кратка характеристика на представения дисертационен труд

- *Структура, обем*

Анализираният труд съдържа 187 страници или 270 стандартни машинописни страници /1800/ знака с разстоянията, увод, три глави, заключение, приложение и библиография от 140 единици, всичките използвани в неговите рамки. От тях 64 са на кирилица, а 76 на латиница. В представената литература по библиографската справка, изцяло коментирана в текста и бележките под линия на труда, личи богатата палитра на почти всички научни и научно-приложни жанрове в юридическата книжнина като учебници, монографични произведения, справочна литература, научни статии и обзорни изследвания. Тя покрива основните тенденции в развитието на науката както в областта на правноисторическите и романистични анализи, така и в актуалните цивилистични дирения (в национален и сравнителноправен план). Използвани са извори за историята на института на фидуцията, които адекватно покриват и достоверно отразяват неговата догматична рамка и същевременно отразяват културноисторическия контекст на развитието ѝ. В частите, където се анализира актуалното битие на института Генка Мозжухина е реферирала, а където е необходимо е цитирала коректно съответните текстове, формиращи нормативната основа на изследваната материя. По своята структура и обем изследването отговаря на характеристиките на едно монографично съчинение със сравнителен (синхроничен и диахроничен) характер, основано на ясни принципи и показатели на сравняваните конструкции, подчертаващо изводите от направеното съпоставяне – не само констатации за липсата или наличието на определен показател, но и като аналитично наблюдение за причините и следствията на съответния нормативен или доктринерен феномен. Наред с това текстът притежава и определено научно-приложно значение, доколкото адекватно отразява проблемите на съдебните и търговските практики в

нашата съвременност и предлага на вниманието на своите читатели конкретни изменения в законовата рамка, както и обща оценка на възможностите за последваща реформа.

Предложената структура и обем на изследването позволява балансиран и задълбочен прочит на една относително непозната у нас тематика както в общ, така и в частен план на изследваните проблеми.

- *Кратка оценка за: актуалност на темата; цел; задачи; обект; предмет; основна теза; степен на познаване на научна литература и изследваната проблематика.*

Темата за фидуциарните сделки, която в своята цялостност представлява определена новост за българската правна книжнина, е актуална и сред днешните изследователи по света предвид наличието на задълбочени монографични трудове в тази област, публикувани в последните две десетилетия. Тук могат да бъдат посочени както изследвания в областта на историята на правото и римското право (Noordraven, Bert. *Die Fiduzia im Römischen Recht* (Studia Amstelodamensia. Studies in Ancient Law and Society 37, Hrsg. Ankum, Sirks, Amsterdam: Gieben, 1999; Fercia, Riccardo. “Fiduciam contrahere” e “contractus fiduciae”. *Prospettive di diritto romano ed europeo*. Napoli: Jovene editore, 2012), така и в областта на актуалната цивилистика като работите на Жан Филип Дюнан и Валерио Форти, например (Dunand, Jean-Philippe. *Le transfert fiduciaire: "donner pour reprendre"*. Mancipio dare ut remancipetur. Analyse historique et comparatiste de la fidence-gestion. BâleGenèveMunich, 2000; Forti, Valerio. *Comparing American Trust and French Fiducie*. – In: *The Columbia journal of European law online*, 2010).

Причината за актуалността на проблематика е свързана в исторически план с наличието на множество противоречиви и неясни текстове, свързани с института, преплитането на някои чисто исторически с идеологически наслагвания в корпус, обхващащ почти целия период от чисто римската история на института.

Обръщайки вниманието си към частта, свързана с актуалната теория и нормативна уредба, също подробно дискутирана в дисертационния труд, се вижда как постепенно реформиращата се цивилноправна доктрина всъщност засяга традиционната интерпретация на института на фидуцията. Тук бихме могли да реферираме дискусията за мястото на каузата в структурата на правните сделки,

удачно засегнато и от Генка Мозжухина. От друга страна не можем да не отбележим и постоянните законодателни промени, насочени към прякото уреждане на фидуцията или на сходните с нея институти като този на тръста например. Причината за тази нормотворческа активност се дължи на факта, че фидуцията изключително подходящо отразява интересите на участниците в гражданския оборот, гарантирайки тяхното уреждане в правните им взаимовръзки.

В този смисъл се виждат и някои от безспорните ползи на предлагания труд, а именно вярно отразяване на тенденциите в правноисторическата интерпретация, в актуалната уредба в страните от Европа, както и относително архаичната структура на българското законодателство в този аспект.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

- *Кратко представяне на основните научни и/или научно-приложни резултати, постигнати в дисертационния труд.*

Веднага трябва да отбележим съществената трудност, стояща пред изследването и заключенията по темата „Фидуциарни сделки“. Проблемът се състои в това, че у нас и в други правни системи, материята не е третирана винаги в рамките на единна структура, а представлява разпръснато регулиране, съдържащо общи елементи и характеристики. В тази връзка опасността за извършването просто на обзор на теорията и практиката по този въпрос е относително висока. Дисертантът, основавайки диренията си на общия римски корен, съумява, извличайки общите характеристики на фидуцията, да изгради съчинение с монографичен характер. То проследява от една страна историческото развитие в Древния Рим и днешна Европа, а друга, стъпвайки върху общите гражданскоправни рамки на фидуцията, съумява да намери общото ѝ ядро с институти с различен характер, но и да я разграничи от други на вид сходни с нея. Същевременно авторът ясно очертава вещните и облигационните ефекти на различните разновидности на института в исторически и актуален план.

В контекста на историческия анализ на неговото развитие от епохата на римското право трябва да обърнем внимание на сравнението между покупко-продажбата и залога, направено с цел изчистването на някои от неясните въпроси за носителя на риска от погиването на вещта, предмет на фидуцията. Предлаганите от дисертанта разрешения в този случай са оригинални и предизвикват интерес на фона на многотомните анализи в тази материя.

Анализирайки изводите от изследването трябва да подчертаем, че изведените от Мозжухина предложения за по-широко уреждане на института у нас са напълно оправдани, предвид явната диспропорция на нашето законодателство дори с близките до нас чужди системи. В този дух цялостния поглед върху материята фидуцията само по себе си е съществен принос за българската книжнина.

- *Синтезирана оценка на: използваната методология, ограниченията на изследването, изпълнението на поставените задачи и постигането на целта на дисертационния труд.*

Всяко научно дирене в своята основа предполага откриването на сходствата и приликите между различни явления в търсенето на съответните специфики за конкретния си предмет. В този смисъл тази формалност на подхода се открива и в този труд. Основните му характеристики като метод на диренето са свързани с установяването на общите ядра в съдържателен и исторически смисъл на изследваните етапи и проявления на фидуцията. Специфичното за представения анализ е критичният поглед върху нейните теоретични и практически импликации, преследвани първоначално на езиково и семантично ниво, а по-сетне в зависимост от направения догматичен и литературен анализ. Анализът на актуалната нормативна рамка и практиката по въпроса е извършен на основата на съпоставката с приетите общи характеристики на фидуцията и тяхното съответствие с определената законова регулация или съдебна практика. В тази връзка авторът извежда и предложенията си за законови изменения.

Би могло да се обърне внимание и на някои елементи в разработката, които е необходимо в следващи етапи на работата да бъдат допълнително анализирани. С оглед открояването на най-древната история на института е нужно да се проследят някои от писмените свидетелства, в това число с епиграфски и литературен характер, които представят института като характерен за народите от Лациум. В тази връзка би трябвало да се открият и тези римски характеристики, които биха го отличили от сходните практики в юдейското и гръцкото право. В този смисъл е нужно да се обърне внимание и на развитието на института в епохата на Средновековието.

Бързам да отбележа, че направените препоръки са повече с характер на предложение за последващото развиване на изследването, предвид общото заключение

за настоящата балансираност и завършеност на труда, с оглед на поставените от автора задачи и ограничения.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Въз основа представените по-горе аргументи трябва да се посочи общата висока оценка за научните и научно-приложните резултати от изследването. Генка Мозжухина е съумяла умело в монографичен слог да събере, подреди, анализира и представи балансирано и с висок научен стил, на достъпен език материя, която е разпръсната в различни извори, нормативни източници, правни системи и пр. Изграждайки общ систематичен поглед, тя е съумяла да оцени досегашния статус на теорията и практиката, и е предложила свои оригинални решения на възникналите проблеми.

5. Оценка на автореферата

Авторефератът адекватно отразява съдържанието на труда.

6. Заключение

Изложените тук констатации и заключения ми позволяват аргументирано да гласувам „За“ предоставянето на ОНС „доктор по право“ на Генка Мозжухина.

Дата 25/08/2017 г. София

Подпис:

